

partii naleraq

Nuuk, Novembarip 14-t 2017.

UKA 2017/129

Nunatta EU-mut EU-mullu attuumassuteqartunut suleqateqarnerulernissaanik periarfissat pillugit nassuiaat

(Namminiilivinnermut, Nunanut Allanut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq)

Nunanut allanut nalunaarusiap oqaluuserineqarnerata saniatigut/qaavatigut immikkut EU-mut sammisumik nunanut allanut politikkeqarnermut atatillugu nassuiaat partii naleqqamiit ersiutaasoraarput nunatsinni nunanik allanik suleqateqarnermi EU-p pingaaruteqassusaa.

Taama aallarneriarluta EU-p aqqissugaaneranut una aamma taalarput. EU-mi nunat naleqqersuisut tassaapput Noorliit Nunaat aamma Tulorutsit nunaat (Germany & France). Tamanna pingaarutilerujussuuvoq eqaannerusumik ajornannginnerusumillu nunatsinnut iluaqutaasussamik EU-mik suleqateqarnitsinni. Tamannalu ilaatigut tunngavigalugu iliuuseqaqatigiinnissamut atsiogatigiinnerup pilersikkiartorsimanera timitalersoriartoraarneralu tunngaveqarpoq, ilaatigut imaattumik kinguneqarluni -

Mannami tikillugu EU kisimiilluni win/win situation (imatut kalaallisuunngortinneqarsinnaasoq – nunat akornanni pissarsiaqaqatigiilluarluni suleqatigiinneq) tunngavigalugu suleqatigiinnissaq taanikuuaa, tamannalu minnerpaaffiliullugu nunat allat suleqatigisinnaassuagut, pingaarnerpaatulli nunatut, inuiattut eqqaamasariaqarparput uagut suleqatigiinneq, niueqatigiinneq sunaluunniit annertunerpaamik iluaqutigisussaagatsigu.

Taamaattumik oqarsinnaanngorsimasorinarpoq ukiorpasuanngulertuni pitsavimmik EU suleqatigaarput misilittagaqarfigillualernikuullugulu. Nunatta EU-llu akornanni isumaqatigiissut illuatungeriit pissarsiaqarfigilluartagaannik tunngaveqarpoq, partii naleqqamiillu isumaqarluinnarpugut EU-mi suleqateqarnerput maligassiuilluni nunanut allanut suleqateqarnitsinnik pitsaassutsikkut minnerpaaffeqaatigiittariaqartoq. EU annertusaanissamik kissaateqarpoq isumaqarpugullu tamanna tusaallugu iliuuseqaqatigiinnissamik tunngavissaqartugut, aamma Naalagaaffinngoriartoraarnitta aqqani.

partii naleraq

Euro zone: EU-mi qularnaatsumik, soorlu qulaani taagipput, nunat alajangersaanermut naleqqersuisuupput nunat annerpaat marluk tassalu Noorliit Nunaat aamma Tolorutsit Nunaat, tamanna eqqaamasassatta pingaarnersaraa, aamma uani eqqartuligatsinni. Noorliit nutaarsiassa qarfiisa tutsuiginarnerit ilaanniit Frankfurter Allgemeine-miit maajimi allaaserineqarpoq ukioq 2025-minngaaniit EU-Kommissionip eqqutilersaraa EU-mi ilaasortat tamarmik. Tamannalu ilumoornissaa ilimanaateqarluarsinnaammat aamma ilanngullugu isummorsorfigineqartariaqarpoq, tassami Euro EU iluani tamarmiusumi atuutilissangaluarpat annertuumik aamma suleqatigiinnitsinnut nunarsuarmioqatitsinnullumi sunniuteqanngittoornaviangimmat. Massakkut EU nukittoreerluni qularnangitsumik Euro ilaasortaasuni tamani atorneqalerpat suli nukittunerulerluni pissaaneqarnerulernissaa qularnangilaq, taavalu Frankfurter Allgemeine eqqarsaatigissagaanni taamannak avammut saqqummiussisusooq ilimagereersinnaavarput tassunga ingerlaartoqartoq.

MFF – multiannual financial framework (imatut kalaallisuunngortinneqarsinnaasoq: ukiuni arlaqartuni ukiumoortumik aningaasanut sinaakkutissat) ukiuni 2021-2028 attuuttusaaq isumaqatigiinniutigineqartussanngorpoq, taavalu qulaani nutaarsiassa qarfiup ilimasaarinera takugaanni piffissap taassumap iluani pisussaasoq takuneqarsinnaavoq, taamaattumik piffissaq ornitarput sorpassuartigut ajunngittumik pissanganartortaarpoq, soorlu aamma uagut nunatsinni tunngaviusumik inatsisissarput sinaakkusersorlugu aallartisaleruttortugut.

OLT: EU-mik suleqateqarneq allariinnik tunngaveqarpoq, tamakkulu ilagaat OLT-mik tunngaveqarluni suleqateqarneq tassalu naalisarlugu imaappoq nunasiaataasimasut immikkut ajornannginnerusumik EU-mut akitsuusersorpallaarnagit aamma eqqussuisinnaanerannik periarfissiineq.

Tamakku tamaasa eqqarsaatigalugit taava ilaatigut takorloorumanarpoq, siunissami EU suli nukittunerulerluni pissaaneqarfittut nunarsuarmi inissisimanera annertunerulissasoq. Tassanilu uku L.O.I.-t nunatsinniit timitalersorlugit aqutissiunnissaat aallunnerullugit suliniutigisariaqalerpagut. Allammi nunap/nunat suleqatigisatta taama periarfissagissaartitsiginaviangimmatigut tamanna atorluartariaqarparput sutigut tamatigut.

EU-p iluani aamma Naalagaaffinngornissamut anguniakkagut qularnangitsumik malinnaaffigai, tassami EU-p ilisimaarilluinnarpoq, nunatta nunarsuarmi inissisimanerinnaata

partii naleraq

pingaaruteqarluinnaqqinnaarnera, soorlu aamma ilisimaarilluinnaraa pisuussutinik uumassusilinnik uumaatsunillu nunarsuarmioqatitsinnik allanik aamma pilerigineqaqisunik ulikkaartugut.

Soorlu qulaani oqariartuuteqartugut, EU qanoq kusanartigisumik ataqpeqatigiinnik pissarseqatigiinnissaq tunaartaralugu suleqatigiittoqarsinnaaneranik aqutissiivoq, ukiorpassuarni misilittaqarfigilluakkatsinnik suleqatigilluarparput, niueqatigilluarparput, taamaanneralu uagut, soorlu aamma EU taamaattoq, malugilluarlugu annertusarnissaanut pissutissaqarluartutut inissisimasutut nalilersortariaqarparput atorluarlugulu.

Brexit: Tuluut Nunaat ukiuni taakkunani EU iluani suleqatiginikuullugu anisussanngorpoq, tassanilu Tuluut Nunaat annertuumik aamma aalisagartaatitsinnik niueqatigingatsigu nutaamik isumaqatigiissusiorfigisariaqalertussaavarput. Tassanilu Naalakkersuisut ersarissumik kaammattussuagut isumaqatigiissutissap nunatsinnut annaasaqarfiunnginnissaa qulakkeerniassagaat, minnerpaafissaatut.

Qaavatigut EU-mut tunisartakkatta annertusarnissaat aamma taarsiutitut suliniutigisinnaavarput, tassami 2010-miilli iliuuseqaqatigiinnissamik isumaqatigiissutit arlaleriarlugu nutartertareerpagut, tassani EU ersarissumik oqariartuuteqarnikuuvoq. Aammali Tuluut Nunaannut tunisartakkagut annertummata tuluillu isumaqatigiinniarnissaq pingaarutilerujussuuvoq, Tulunnillu aamma arlalitsigut suleqatigiinnissaq annertusarlugu. Tassanilu Naalakkersuisut ersarissumik kaammattussuagut isumaqatigiissutissap nunatsinnut annaasaqarfiunnginnissaa qulakkeerniassagaat, minnerpaaffissaatut.

Taamaattumik naggataatungaatigut uagut tungitsinniit nuannaarutigalugu takusinnaavarput Naalakkersuisut aamma isumaqartut EU-mik isumaqatigiissutit inerisartuarnissaat annertusartuarnissaallu kissaatiginartillugu suliuniutiginiarlugulu.

Qujanartumillu aamma nunatsinniit siunniussaqaqatigiinneq nunanut allanut tunngatillugu uani ersarissumik atuuppoq. Taama immersueqataalluta EU-mut suleqateqarnerulernissamik nassuiaat oqaaseqarfigaarput.

Qujanaq

Per Rosing-Petersen